

Otvoritveni nagovor Dnevov slovenskega sodstva 2023

predsednice Slovenskega sodniškega društva dr. Vesne Bergant Rakočević

Pozdravljeni vsi skupaj,

našemu vabilu so se prijazno odzvali:

predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije dr. Miodrag Đorđević,

ministrica za pravosodje Republike Slovenije dr. Dominika Švarc Pipan,

generalni državni tožilec g. Drago Šketa,

generalna državna odvetnica dr. Ana Kerševan,

častna predsednica Mednarodnega sodniškega združenja IAJ ga. Maja Tratnik,

podpredsednica Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov mag. Nina Betetto,

predsednik Odvetniške zbornice Slovenije g. Janez Starman,

predsednik Notarske zbornice Slovenije dr. Bojan Podgoršek,

predsednik Društva državnih tožilcev Slovenije mag. Boštjan Valenčič

in dekanica Pravne fakultete Univerze v Mariboru prof. dr. Vesna Rijavec.

Spoštovani častni gostje, dragi kolegi, dragi prijatelji.

Za nami je turbulentno leto, ki ga lani, ko smo se v Rogaški Slatini pogovarjali o načrtih, nismo predvideli.

Pogovarjali smo se o reformah, o spremembi mreže sodišč in uvedbi enovitega prvostopenjskega sodnika, tik pred tem pa se je zamenjala politična sestava zakonodajne in izvršne oblasti. V tem smislu z njo nismo bili najbolj sinhronizirani. Bili pa smo sicer polni upanja, ker je nova izvršna oblast na visoko mesto svoje agende zapisala dosledno spoštovanje pravne države in krepitev vladavine prava. In v jedru tega je sodniška neodvisnost!

V tem smo zaslutili priložnost, ki nam je prejšnje vlade niso ponujale, in sicer odpravo posegov v našo materialno neodvisnost in začeli intenzivne pogovore o naših plačah. Praktično celo našo aktivnost smo posvetili temu vprašanju. Kaj naj rečem? Večina vas je bila na izrednem občnem zboru januarja letos in vse do tega trenutka je zgodovina...

Zdaj kaže, da se bodo naše plače po dolgem času končno spodobno uredile. Morda bo kasneje še priložnost, da o tem kaj več konkretnega spregovorimo.

Vendar pa lekcij, ki smo jih bili deležni, ne gre kar pozabiti.

Ena od lekcij zame je bila tudi lekcija o tim. negativni zavisti, ki nas po prof. Mramorju kot družbo ovira na poti v blaginjo. Naj nekaj besed posvetim dvema vidikoma tega pojma.

1. Ni treba biti poseben analitik za oceno, da je bila obljuba predsednika vlade sodnikom prelomljena v veliki meri tudi zaradi odziva, ki ga je sprožila v državi. Da se sodnikom zviša plačilo za njihovo delo,

se je sindikatom, posameznim poklicnim skupinam kot tudi splošni javnosti zdelo nezaslišano. To mi je dalo misliti, kako globoko smo padli družba kot celota, še posebej pa sodniki v očeh lastnih državljanom, teh, ki vsak dan želijo od nas varstvo svojih pravic na najrazličnejših področjih. Kako je to mogoče? Kako je mogoče, da smo sodniki tako zdrsnili na družbeni lestvici uglednih, zaslužnih, pomembnih, koristnih členov? Odgovor najbrž ni enostaven in enoznačen. Gotov je res, da je k temu bistveno prispevalo dolgoletno medijsko in politično izkrivljanje našega delovanja, poniževanje in zasmehovanje. Ampak delček tega je, dajmo si priznati, tudi naša odgovornost. Vprašajmo se, kaj lahko sami naredimo, da ne bo več tako.

Pravico imamo zahtevati, da se nas ne žali, ponižuje, omalovažuje, izkrivlja dejstva. Ampak to ne bo dovolj, da dobimo spoštovanje med ljudmi, ki ga nujno potrebujemo. Čeprav delamo dobro, moramo delati bolje, še bolj predano, še bolj transparentno. Moramo znati biti tudi samokritični, opustiti še vse preveč prisotno lažno cehovsko solidarnost. Enostavno moramo tudi sami graditi zaupanje ljudi v naše delo! Vsak od nas v vsakem postopku tke drobno nitko tega zaupanja in naj se nekega to splete v trdna trdna vez.

2. Druga stvar, ki se je pokazala tudi ob urejanju naših plač, in jo bomo delno naslovili v predavanjih in na okrogli mizi, pa so naši medsebojni odnosi. Naslovili jih bomo v okviru naslovne teme - notranja neodvisnost sodnikov, v smislu odnosa med vodstvom sodišč in drugimi sodniki. Vendar problema sama ne vidim samo v tem razmerju, pač pa tudi širše. Ta problem vidim kot prepogosto umanjkanje pristne kolegialnosti in nenehno vzporejanje, nezadovoljno primerjanje med sodniki različnih stopenj in - različnih plačilnih razredov.

Ko smo v posvetovalni skupini oblikovali predloge - plačne lestvice in dajali pripombe na nasprotno predloge vladne strani, smo kmalu ugotovili, da se težje kot se zdi kaj spremeni na bolje tudi zaradi naših medsebojnih prerivanj, z drugimi besedami – spoznali smo, da nikoli ne bomo/bodo vsi zadovoljni. Zakaj tako?

Ko smo denimo želeli zmanjšati število plačnih razredov – stisniti harmoniko, kot smo temu rekli, z namenom, da se za bodoče prepreči morebitna prevelika diskrepanca med najnižje plačanim sodnikom in poslancem, smo ugotovili, da to ne bo naletelo na odobravanje pri sodnikih, ki so po tej lestvici že napredovali, jasno pa je, da vsi ne moremo relativno enako pridobivati, če je plačnih razredov manj. Poleg tega je nastopil problem, kam umestiti predsednike sodišč, da bodo imeli višjo plačo od sodnikov njihovih sodišč, ker sicer naj bi nihče več ne želel poleg sojenja prevzeti še vodenja sodišča. »K sreči« je imela vladna stran popolnoma drugačne predloge, zmanjšati razlike med razredi in povečati njihovo število, zato je terjalo precej napora že to, da smo jih prepričali v ohranitev sedanjih razmerji (št. razredov). In potem je bil tu še problem tim. X K sodnikov, ki sodijo v najtežjih zadevah organiziranega kriminala, za kar predsedniki sodišč ugotavljajo, da zmanjkuje interesa in da je kolege dejansko in simbolno do sedaj pač stimulirala plača vrhovnega sodnika.

Če se bo uresničilo to, kar je nazadnje na mizi, ne kot obljuba o začasnem dodatku, pač pa kot sistemska, zakonska odprava nesorazmerno nizkih sodniških plač, bomo vsi res napredovali bistveno. Upravičeno, a bistveno! Zakaj nas bi motilo, da ima morda kolega pa še nekoliko več? Tj. relativno več? Ali bi bili z našo plačo zadovoljni, če bi imel nekdo drug manj? Celó če bi bila naša plača absolutno nižja? In ali res nihče ne bi želel voditi sodišča, če ne bi imel višje plače od svojih sodnikov? In zakaj ne privoščimo kolegov, ki so res neverjetno obremenjeni z izrednimi zadevami, da bi bili nagrajeni enako, kot do sedaj. Palica ima dva konca. Ali tega res ne bi počeli za nižjo plačo? Ali smo si res izbrali ta poklic zato, da sodijo le bolj enostavne, ne pa res izjemnih zadev? Ali ni to poklicni, celo življenjski izziv?

Veseli me, da smo v posvetovalni skupini na koncu vendarle uspeli najti rešitve, ki smo jih vsi podprli in upam, da se s 1.1.2024 uresničijo na zadovoljstvo res vseh nas.

A vprašanja za našo samorefleksijo ostajajo, vprašanja naših vrednot in medsebojnih odnosov.

Tudi odnosov z našimi kolegi in prijatelji tožilci in državnimi odvetniki oz. pravobranilci. Čeprav niso ena od vej oblasti, je brez dvoma v našem skupnem interesu, da so strokovni in motivirani ter svojemu statusu in pomenu ustrezno nagrajeni. Konec koncev si društvo prizadeva za ureditev, po kateri bi zastopanje sodnikov v odškodninskih pravnih lahko prevzeli državni odvetniki.

Mislím, da bo v teh dveh dneh dobra priložnost, da tudi o tem odkrito spregovorimo.

Smo pa spet skupaj tudi zato, da se sprostimo, poveselimo, da smo še živi in zdravi, in verjemite mi, ko na regijskih konferencah poslušam težave kolegov, ni nam niti tako slabo.

Skratka, po treh zanimivih predavanjih nas popoldne in zvečer nas čaka družabni program, in – carpe diem, izkoristimo dan. Ne bo sicer skupine Joker out, ampak vseeno lahko celo noč plešemo, se ljubimo in igramo, kot da jutri več ne bo. Kar pa nikakor ne pomeni, da jutri okrogle mize ne bo!

Sedaj pa predlagam, da prisluhnemo pozdravnemu nagovoru predsednice republike dr. Nataše Pirc Musar. Čeprav osebno ne more biti z nami, se je prijazno odzvala našemu vabilu in nas pozdravlja preko AV medija. Morda je tudi ta poteza znanilec lepše prihodnje družbene podobe sodstva.

Hvala lepa.

V Podčetrtku, 1. junij 2023